

העולם מתחמם- שיח הסביבה העולמי

ד"ר נורית השמשוני-יפה

nurithas@mta.ac.il

054-8104181

תיאור הקורס

הקורס יתקיים במתכונת של קורס התנסותי. ראשיתו בלימוד מושגי יסוד הנוגעים לסוגייה מרכזית בחיינו- משבר האקלים ועתידנו בעולם מתחמם, והמשכו בהענקת כלים על ידי סדנא ומפגש בלתי אמצעי (עם מרצים אורחים) את תפקידן של מדינות וארגונים חברתיים וכלכליים בניהול הדיון בזירה המקומית והגלובאלית. במהלך הקורס יתנסו המשתתפים בהכנת ניירות עמדה לדיון עולמי, ויקיימו סימולציה ("משחק תפקידים") של ועידה בינלאומית לדיון בענייני אקלים. הקורס (4 ש"ס) יתקיים במהלך סמסטר אחד (סמסטר א' תשפ"א) במתכונת של 2 ש"ס שיעור פרונטלי ו- 2 ש"ס הנחייה והתנסות (פירוט בהמשך).

הקורס יתחלק לארבעה חלקים עיקריים:

1. 'העולם המתחמם'- התחממות גלובאלית ומשבר האקלים- 4 שיעורים יוקדשו להבנת מושגי יסוד הקשורים בהתחממות גלובאלית, שינוי אקלים, והמעבר מעיסוק ב'שינוי' לעיסוק ב'משבר'. חלק זה של הקורס יכול ל- 4 שיעורים פרונטליים, 2 שעות לכל שיעור.
2. 'הפוליטיקה מתעוררת' – איך השתנה השיח העולמי בסוגיית האקלים? – 4 שיעורים יוקדשו ל:
 - הסכם המסגרת לשינוי האקלים (UNFCCC) עיקרי ההסכם, הסוגיות והבעיות, עקרונות מנחים , מושגים מרכזיים כגון מיטיגציה ואדפטציה, המתודולוגיה של הכינוסים), תפקידם של כינוסי Conference Of The Parties-COP .

- הבנת מפת השחקנים בזירה הבינלאומית הכוללת מדינות, ארגונים לא ממשלתיים ו-Ngo's וגופים כלכליים ותפקידם בהסכמי המסגרת העולמיים העוסקים בשינוי . החל מהשבוע ה-5 לסמסטר ועד לסוף הקורס, יתקיים הקורס במתכונת של שעתיים הרצאה פרונטלית+ שעתיים הנחייה אישית ועבודה קבוצתית לכל אחד מצוותי העבודה.
- 3. הפוליטיקה והדיפלומטיה של השיח העולמי בענייני סביבה- איך עושים את זה?. לשם כך נעסוק בהבנת תפקידם של הסכמים ואמנות בינלאומיות, נפגוש מובילים בתחום (המשרד להגנת הסביבה, משרד החוץ ונציגי ארגוני סביבה) .

4. סימולציה של ועידה לדיון בענייני אקלים- 'משחק התפקידים':

בחלק זה של הקורס יתבקשו הלומדים/ות להתנסות בכתיבת מסמכים וניירות עמדה (של ארגונים, גופים כלכליים או מדינות) ובהשתתפות במשחק תפקידים שיתקיים במתכונת של ועידת אקלים מבוימת , שתיערך בסוף סמסטר א' תשפ"א (בהתאמה ומייד לאחר שתתקיים ועידת ה COP 26 העתידה להתקיים בגלזגו, בריטניה ב 19-9 לנובמבר 2020. על פי הפירוט שמטה.

המרכיב ההתנסותי:

במסגרת הקורס נתנסה בחווית העבודה הדיפלומטית בזירה הבינלאומית, על ידי קיום משחק תפקידים המדמה התנסות של הוועידה הבינלאומית לדיון בהסכמי האקלים. במסגרת זו הסטודנטים/ות ילמדו עמדות המדינות השונות, יכינו ניירות עמדה מייצגים וישתתפו במשחק תפקידים מסכם, בו הם 'משחקים' בתפקידי מדינות וארגונים בינלאומיים. המשחק ידמה את ההתדיינות האמיתית, יעשה על פי כללי הטקס המקובלים, ויכלול מרכיבים שונים.

ההתנסות תכלול חלוקה לצוותי עבודה (2-3 סטודנטים בכל צוות בכפוף למספר הסטודנטים בקורס). כל צוות יהווה נציגות של מדינה (ישראל, ארה"ב, סין, רוסיה, גאנה, ניגריה, בריטניה, גרמניה, צרפת, מדינות האיים), ארגון סביבה בינלאומי, או נציגות המגזר העסקי.

כל אחד מהצוותים יקיים 2 מפגשי הנחייה עם מרצת הקורס- ל כל צוות יתבקש להכין:

- א. נייר עמדה המסכם את עיקרי המחויבות של המדינה להסכם המסגרת בעניין שינוי האקלים (על בסיס המסמכים שהוכנו על ידי מדינות משתתפות ל UNFCCC -COP)
- ב. הכנת נאום הפתיחה לוועידה (כל צוות על פי אופיו), סמלים ושאר פרטי ההופעה.
- ג. הכנת מסמך שאלות ל- 2 קבוצות נוספות , לדיון שיתקיים בוועידה ('משחק התפקידים').

ד. הצגת פתרון ייחודי אחד לפחות להתמודדות עם משבר האקלים ברמת המדינה + 1 פתרון ייחודי להתמודדות עם המשבר ברמה מקומית (עירונית או כפרית). אלו יכולים להיות מבוססים על מקרים קיימים או על מחשבה יצירתית וחדשנית. הפתרון צריך להיות מוצג באופן משכנע ואטרקטיבי.

ה. משחק התפקידים יתקיים (4 שעות ייעודיות במסגרת שיעור כפול).

תוצרי משחק התפקידים- האם אנחנו יכולים להגיע להסכמה? החלטה על יעד הועידה לשנת 2021 (על פי החלטות הרוטציה, צריכה להתקיים הועידה באחת ממדינות אפריקה, על משתתפי הקורס להחליט ולנמק היכן תתקיים הועידה) .

הערה חשובה:

הקורס יתקיים במתכונת שיעורים ומפגשים פרונטליים פנים אל פנים, כמו גם במפגשי זום מקוונים. על מנת לאפשר לכולנו להנות מאווירה נעימה, ולהביט זה בפניה של זו ולהיפך.. כל משתתפי הקורס יפתחו מצלמות בכל המפגשים המקוונים של הקורס. (מקרים חריגים ידונו לגופם).

תכנית הקורס - נושאי הלימוד לפי שבועות

פרקי קריאה / תרגילים	נושא ההרצאה	שבוע
דני רבינוביץ (2009).	התחממות גלובאלית ושינויי אקלים – מבוא	שבוע 1 שבוע 2 שבוע 3
דו"ח ברונטלנד אחירון פרומקין (2002).	שיח הקיימות- ראשיתו של שיח עולמי מ- "עתידנו המשותף"? (דו"ח ברונטלנד) ועד יעדי הפיתוח העולמיים SDG'S	שבוע 4 שיעורים פרונטליים - מסגרת כיתתית.
ברוך זיו (2019) . פנחס אלפרט ואחרים (2019).	מ"שינוי אקלים" ל"משבר האקלים" והדיון הביקורתי- מכחישי שינוי האקלים	
	סרט (אל גור) מה היא התנסות?	שבוע 5 שיעור פרונטלי כפול + מפגשי

	חלוקה לקבוצות וחלוקת משימות עבודה, כתיבת ניירות עמדה- איך עושים את זה?	הנחייה על פי צוותים.
Europe Green Deal https://youtu.be/nEWiL7A9kiY	העולם מדבר על שינוי האקלים- הסכם המסגרת לשינוי האקלים (עיקרי ההסכם, הסוגיות והבעיות, עקרונות מנחים, מושגים מרכזיים כגון מיטיגציה ואדפטציה), תפקידם של כינוסי COP- Conference Of The Parties.	שבוע 6 שבוע 7 שבוע 8 שיעורים פרונטליים + מפגשי הנחייה על פי צוותים.
סדנת אורח- שתועבר על ידי מומחית בתחום. תרגיל – כתיבת נייר העמדה המדינית.	איך כותבים מסמך בינלאומי? (שיעור במתכונת סדנא- איך כותבים ניירות עמדה מקצועיים?)	שבוע 9 שיעור כפול
הרצאת אורח (אפשרות)- ח"כ לשעבר יעל כהן פראן. מסמך משפט אקלימי (אט"ד) (2019). איריס האן (2019).	מקומה של חברה אזרחית בדיון העולמי- כולל מפגש עם נציג ארגוני הסביבה לדיוני ה UNFCCC -COP	שבוע 10 שיעור פרונטלי+ מפגשי הנחייה על פי צוותים
הרצאת אורח (אפשרות) – ד"ר גדעון בכר, שליח מיוחד לשינוי אקלים וקיימות, משרד החוץ. גדעון בכר 2018, 2019. European Green Deal	ישראל ומנהיגות אקלימית בשיח הסביבתי העולמי	שבוע 11 שיעור פרונטלי+מפגשי הנחייה על פי צוותים
תרגיל: הגשת ניירות עמדה.	מפגש הכנה ('חזרה גנרלית')	שבוע 12
בהשתתפות קהל ואורחים.	משחק תפקידים- ועידה בינלאומית סיכום.	שבוע 13 שיעור כפול

רשימת קריאה :

רשימת הקריאה בקורס כוללת שילוב של חומרים אקדמיים ומסמכים רשמיים של מדינות, ארגונים בינלאומיים ומסמכי הסכמים ואמנות בינלאומיות. אלו יהוו בסיס לעבודה ההתנסותית שבדרשת מכל משתתפי/ות הקורס.

שינויי אקלים ומשבר האקלים - שיעורים 1-4

דני רבינוביץ (2009). הנה זה בא- כיצד נשרוד את משבר האקלים.. ת"א: הקיבוץ המאוחד.

ברוך זיו (2019). תופעות קיצוניות הקשורות להתחממות העולמית וזיקתן לאסונות טבע. אקולוגיה וסביבה. כרך 10 גיליון 4 עמודים 12-18 .

פנחס אלפרט, אסף הוכמן וחופית יצחק בן- שלום (2019). סקירת התחזיות לשינוי האקלים הצפוי בישראל. אקולוגיה וסביבה. כרך 10 גיליון 4 עמודים 6-11 .

קיימות ואג'נדה 21

תמר אחרון פרומקין ורון פרומקין , עורכים. (2002). אג'נדה 21 והצהרת ריו- רקע, תקציר והיבטים ישראליים. המשרד להגנת הסביבה.

יעדי פיתוח עולמיים – Sustainable Development Goals

<https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

שיעורים 6-8 –

<https://unfccc.int/process/bodies/supreme-bodies/conference-of-the-parties-cop>

אמנת המסגרת של האו"ם בדבר שינוי האקלים

<http://www.sviva.gov.il/subjectsEnv/InternationalRelations/international-Conventions/AirClimateTreaties/Pages/UNFCCC.aspx>

שבוע 10- תפקידם של ארגונים בינלאומיים בשיח הסביבתי

תנאים להשתתפות ארגונים בינלאומיים ב- UNFCCC

<https://unfccc.int/process-and-meetings/parties-non-party-stakeholders/non-party-stakeholders/overview>

ארגוני סביבה בישראל ומשבר האקלים

אדם טבע ודין (2019), **דוח משפט האקלים: אקלים משפטי – מתקרבים לנקודת הרתיחה על מגמות בחקיקה**

ובפסיקה בתחום האקלים בעולם נובמבר 2019

<file:///C:/Users/nurit/Downloads/%D7%90%D7%A7%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%9E%D7%A9%D7%A4%D7%98%D7%99-%D7%93%D7%95%D7%97-%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%99-%D7%A0%D7%95%D7%91%D7%9E%D7%91%D7%A8-2019.pdf>

איריס האן, (2019). החברה להגנת הטבע- **למה זה בוער עכשיו?**

<https://www.teva.org.il/?CategoryID=379&ArticleID=26909>

שיעור 11- ישראל ומנהיגות אקלימית

גדעון בכר (2018) **מה הקשר בין יחסים בין לאומיים להנדסת אקלים? כיצד ישפיעו ניסיונות עתידיים לפתור במצעים**

טכנולוגיים את משבר האקלים על יחסים בין מדינות? . **אתר זווית**. פורסם ביום 13.8.2018

https://www.mako.co.il/hix-nature/environment/Article-6b418a548cf2561006.htm?fbclid=IwAR2ISk-dPu92Qk0Tj82BTxdQ_WX-7IfyeuHA8iKmTihU6L3P8dV4FdmzJdo

Communication from the Commission to The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions the European Green Deal

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

גדעון בכר (2019) מנהיגות אקלימית – כל אחד יכול.

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5680830,00.html>

שיעורים 12-13

רשימת קריאה ייעודית לכל אחד מצוותי המשחק תועבר בהתאם.

מקורות נוספים -רשות:

ג'ונתן ספרן פוייר, אנחנו האקלים – הצלת כדור הארץ מתחילה בארוחת הבוקר.
קולין פרייס, האם ונציה טובעת בשל משבר האקלים? (ראיון מיום 8.12.2019)

https://environment.tau.ac.il/ColinPrice_Interview_Coast_Cities

גטה טנברג בקריאתה למנהיגי העולם, (סרטון ומלל הנאום) בתוך-

<https://www.bike2work.co.il/greta-thunberg-message-to-davos-elites-act-as-if-our-house-is-on-fire-because-it-is-0119/>

חובות הקורס:

חובת נוכחות והשתתפות פעילה .

חובה הנוכחות והשתתפות כוללת:

נוכחות ב-10 מתוך סך כל המפגשים הפרונטליים של הקורס

נוכחות במפגשי הנחייה אישיים

נוכחות פעילה במשחק התפקידים

עמידה בתנאים אלו היא תנאי לקבלת ציון סופי בקורס.

במידה ותתקיים הוראה מקוונת, יעשו התאמות בסילבוס בהתאם

ציון הקורס-

30% נייר עמדה כתוב

70% השתתפות פעילה במשחק תפקידים.